Εφαρμοσμένη Βελτιστοποίηση

Ενότητα 5: Αριθμητικές μέθοδοι βελτιστοποίησης για προβλήματα μιας μεταβλητής

Δημήτρης Παπαδασκαλόπουλος (Επικ. Καθηγητής)
Πολυτεχνική Σχολή
Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών

Περίληψη προηγούμενων διαλέξεων

- **Ενότητα 1: Εισαγωγή στο μάθημα**

- **Ενότητα 2: Απαιτούμενες μαθηματικές γνώσεις**

- **Ενότητα 3: Αναλυτικές μέθοδοι βελτιστοποίησης για προβλήματα μιας μεταβλητής**

- **Ενότητα 4: Αναλυτικές μέθοδοι βελτιστοποίησης για προβλήματα πολλών μεταβλητών**
  - ➢ Μη-γραμμικά προβλήματα (χωρίς περιορισμούς / με ισοτικούς / με ανισοτικούς / με ισοτικούς και ανισοτικούς >>> μέθοδος Lagrange και συνθήκες KKT)
  - ➢ Γραμμικά προβλήματα (γεωμετρική επίλυση, αναλυτική επίλυση με μέθοδο Simplex)

Σύνδεση προηγούμενων με τη σημερινή διάλεξη

- Οι μέθοδοι επίλυσης προβλημάτων βελτιστοποίησης ταξινομούνται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- **Αναλυτικές μέθοδοι**: η βέλτιστη λύση βρίσκεται με ακρίβεια και μπορεί να εκφραστεί σε “κλειστή μορφή (closed form)”, διατυπώνοντας τις *αναγκαίες και ικανές συνθήκες* για την εύρεσή της > συνήθως για προβλήματα μικρότερης πολυπλοκότητας

Με αυτές ασχοληθήκαμε στις Ενότητες 3 (1 μεταβλητής) και 4 (πολλών μεταβλητών)

- **Αριθμητικές μέθοδοι**: η βέλτιστη λύση βρίσκεται με κάποια προσέγγιση, συνήθως μέσω κάποιου *επαναληπτικού αλγορίθμου* > συνήθως για προβλήματα μεγαλύτερης πολυπλοκότητας

Με αυτές θα ασχοληθούμε σήμερα (1 μεταβλητής) και στην Ενότητα 6 (πολλών μεταβλητών)

Κατηγορίες αριθμητικών μεθόδων

- Οι αριθμητικές μέθοδοι επίλυσης προβλημάτων βελτιστοποίησης ταξινομούνται σε δύο βασικές κατηγορίες:

➢ **Μέθοδοι απευθείας έρευνας**: επαναληπτική αναζήτηση βέλτιστης λύσης με βάση ΜΟΝΟ την τιμή της αντικειμενικής συνάρτησης για διαφορετικές τιμές των μεταβλητών

Εφαρμόσιμες κυρίως σε προβλήματα 1 μεταβλητής (σήμερα)…αλλά δυσκολία για προβλήματα πολλών μεταβλητών

➢ **Μέθοδοι χρήσης παραγώγων**: επαναληπτική αναζήτηση βέλτιστης λύσης με βάση ΚΑΙ την τιμή παραγώγων της αντικειμενικής συνάρτησης για διαφορετικές τιμές των μεταβλητών

Εφαρμόσιμες σε προβλήματα 1 μεταβλητής και πολλών μεταβλητών…αλλά ανάγκη υπολογισμού παραγώγων

Μέθοδοι απευθείας έρευνας για προβλήματα 1 μεταβλητής (1)

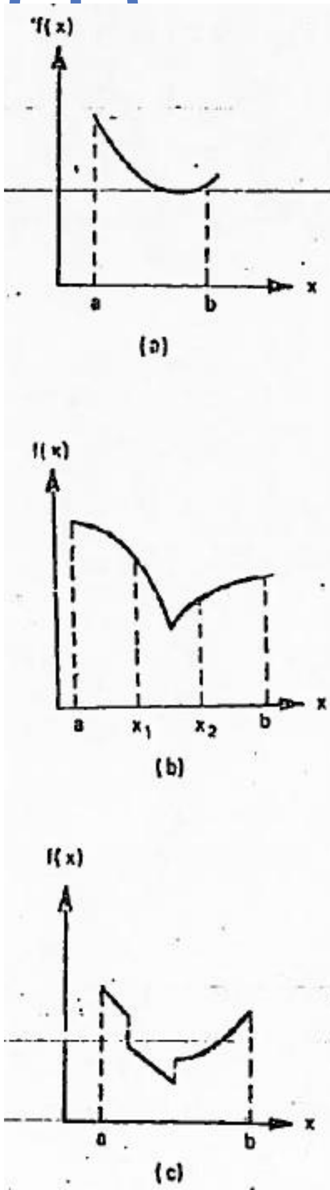

• Στα προβλήματα 1 μεταβλητής, οι μέθοδοι απευθείας έρευνας ακολουθούν τη λογική της απαλοιφής διαστημάτων….

• Οι μέθοδοι αυτές εξετάζουν ένα διάστημα της μεταβλητής στο οποίο **υποτίθεται** πως η αντικειμενική συνάρτηση έχει **ένα μόνο τοπικό ακρότατο** (ελάχιστο ή μέγιστο):

•…δηλαδή ένα διάστημα στο οποίο η αντικειμενική συνάρτηση **υποτίθεται** πως είναι **μονοτροπική**…

•…ανεξάρτητα του αν παρουσιάζει ασυνέχεια βάθμωσης (περίπτωση b σχήματος) ή ασυνέχεια καμπύλης (περίπτωση c σχήματος) σε κάποια σημεία του διαστήματος

Μέθοδοι απευθείας έρευνας για προβλήματα 1 μεταβλητής (2)

• Στη συνέχεια **περιορίζουν επαναληπτικά αυτό το διάστημα**, διασφαλίζοντας όμως πως το νέο διάστημα εξακολουθεί να περιέχει το τοπικό ακρότατο…

•…μέχρι να προσεγγιστεί το τοπικό ακρότατο **με μια επιθυμητή ακρίβεια**…

• Έστω για παράδειγμα πως αναζητούμε το **ελάχιστο** μιας συνάρτησης $f(x)$ στο διάστημα $[a, b]$ (στο οποίο η συνάρτηση υποτίθεται μονοτροπική)…

•…αν πάρουμε δύο ενδιάμεσα σημεία της συνάρτησης $x_1, x_2 \in [a, b]$ με $x_1 < x_2$, και υπολογίσουμε την τιμή της συνάρτησης σε καθένα από τα δύο αυτά σημεία, τότε μπορεί να προκύψουν 3 περιπτώσεις…

Μέθοδοι απευθείας έρευνας για προβλήματα 1 μεταβλητής (3)

- **Περίπτωση α)** $f(x_1) < f(x_2)$, τότε το ελάχιστο δεν μπορεί να βρίσκεται δεξιά του x_2, επομένως το νέο διάστημα αναζήτησης περιορίζεται στο $[a, x_2]$
- **Περίπτωση β)** $f(x_1) > f(x_2)$, τότε το ελάχιστο δεν μπορεί να βρίσκεται αριστερά του x_1, επομένως το νέο διάστημα αναζήτησης περιορίζεται στο $[x_1, b]$
- **Περίπτωση γ)** (*ειδική / σπάνια περίπτωση*) $f(x_1) = f(x_2)$, τότε το νέο διάστημα αναζήτησης περιορίζεται στο $[x_1, x_2]$

Περίπτωση α)

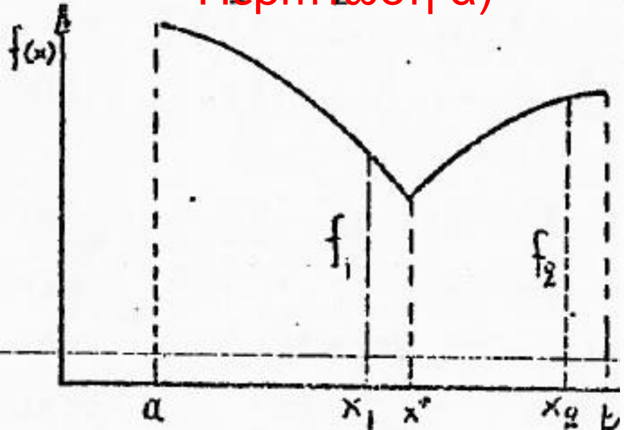

Περίπτωση β)

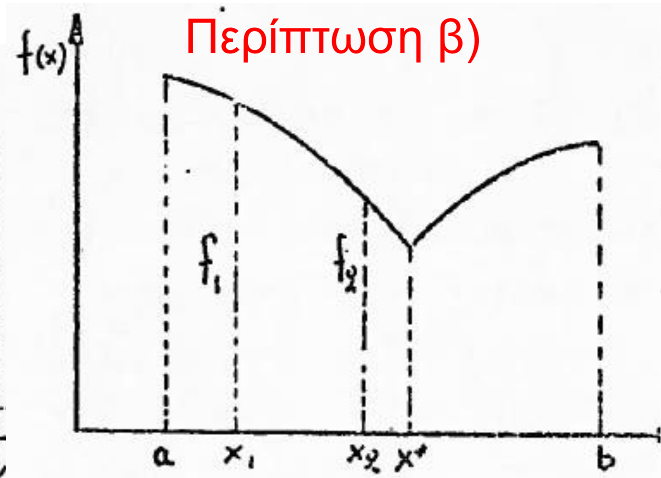

Περίπτωση γ)

Μέθοδοι απευθείας έρευνας για προβλήματα 1 μεταβλητής (4)

• Η παραπάνω γενική διαδικασία απαλοιφής διαστημάτων εξειδικεύεται ανάλογα με τη μέθοδο βάσει της οποίας επιλέγουμε τα εσωτερικά σημεία…

•…θα εξετάσουμε 4 διαφορετικές μεθόδους απαλοιφής:

- **Μέθοδος ίσων διαστημάτων ή πλήρους απαρίθμησης**
  Μέθοδος ακολουθιακά ίσων διαστημάτων
- **Μέθοδος διχοτόμου**
- **Μέθοδος Fibonacci**

Μέθοδος ίσων διαστημάτων (1)

• Διαιρώ το αρχικό διάστημα $[a, b]$ μήκους $L = b - a$, σε $N + 1$ ίσα υπο-διαστήματα μήκους $\frac{b-a}{N+1}$

•…επομένως προκύπτουν N ενδιάμεσα (μεταξύ a και b) σημεία $x_i = a + \frac{i(b-a)}{N+1}$, όπου $i = 1,2, . . , N$

• Παράδειγμα: διαιρώ το αρχικό διάστημα σε $N + 1 = 9$ ίσα υπο-διαστήματα μήκους $\frac{b-a}{9}$ οπότε προκύπτουν $N = 8$ ενδιάμεσα σημεία $x_1, x_2, . . , x_8$

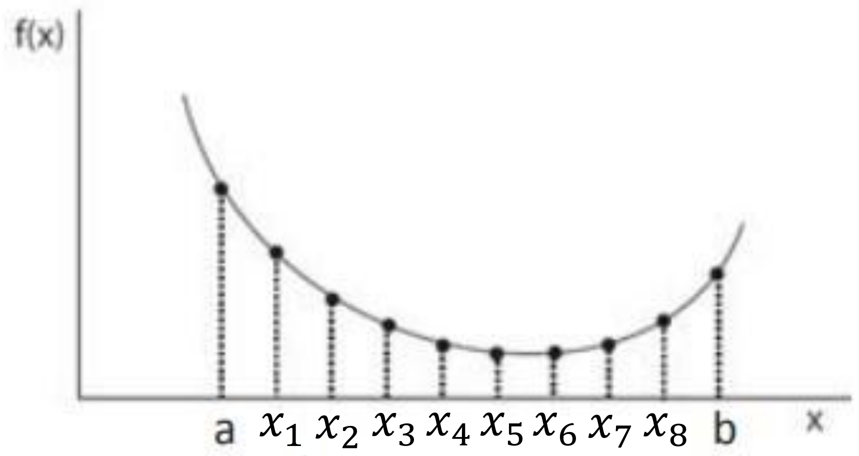

Μέθοδος ίσων διαστημάτων (2)

- Ακολουθώντας τη γενική διαδικασία απαλοιφής διαστημάτων (διαφάνεια 7), περιορίζω βηματικά το νέο διάστημα αναζήτησης
  - Αφού $f(a) > f(x_1)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[a, b]$
  - Αφού $f(x_1) > f(x_2)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[x_1, b]$
  - …
  - Αφού $f(x_4) > f(x_5)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[x_4, b]$
  - Αφού $f(x_5) < f(x_6)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[x_4, x_6]$

Ονομάζεται και μέθοδος πλήρους απαρίθμησης (exhaustive search)…γιατί?

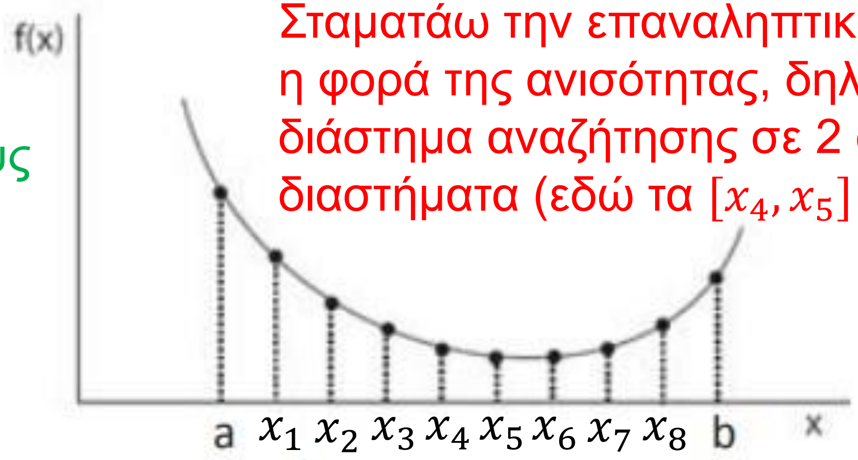

Σταματάω την επαναληπτική διαδικασία όταν αλλάξει η φορά της ανισότητας, δηλαδή όταν περιοριστεί το διάστημα αναζήτησης σε 2 συνεχόμενα υπο-διαστήματα (εδώ τα $[x_4, x_5]$ και $[x_4, x_6]$)

Μέθοδος ίσων διαστημάτων (3)

• Με ποια ακρίβεια έχει προσεγγιστεί το τοπικό ελάχιστο ?

•… η **σχετική ακρίβεια ε (%)** ορίζεται ως το μήκος του τελικού προς το μήκος του αρχικού διαστήματος…

•…και αφού το τελικό διάστημα έχει μήκος 2 υπο-διαστημάτων, προκύπτει $\varepsilon = \frac{\frac{2(b-a)}{N+1}}{(b-a)} = \frac{2}{N+1}$

Δεν εξαρτάται από το μήκος του αρχικού διαστήματος ή τη συνάρτηση

• Με άλλα λόγια, αν σε ένα πρόβλημα επιθυμώ προσέγγιση της βέλτιστης λύσης με μια ακρίβεια (ίση ή μικρότερη από) ε^*

•…θα πρέπει $\frac{2}{N+1} \leq \varepsilon^* \rightarrow 2 \leq N\varepsilon^* + \varepsilon^*$

•…δηλαδή να ορίσω πλήθος ενδιάμεσων σημείων N (ίσο ή μεγαλύτερο από) $\frac{2}{\varepsilon^*} - 1$

Όσο καλύτερη ακρίβεια επιθυμώ (ε^*), τόσο περισσότερα ενδιάμεσα σημεία πρέπει να εξετάσω (N)…άρα τόσο περισσότερους υπολογισμούς της τιμής της συνάρτηση πρέπει να κάνω (γενικά $N+2$, ενδιάμεσα συν οριακά σημεία)

Παράδειγμα μεθόδου ίσων διαστημάτων (1)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x-100)^2$ στο αρχικό διάστημα $[a,b] = [90,110]$, με επιθυμητή ακρίβεια $\varepsilon^* = 20\%$
  - Βάσει της επιθυμητής ακρίβειας, καθορίζω το πλήθος ενδιάμεσων σημείων ως $N = \frac{2}{\varepsilon^*} - 1 = 10 - 1 = 9$
  - Άρα διαιρώ το αρχικό διάστημα σε $N+1 = 10$ ίσα υπο-διαστήματα μήκους $\frac{b-a}{N+1} = \frac{20}{10} = 2$
  - …και τα ενδιάμεσα σημεία είναι τα $x_i = a + \frac{i(b-a)}{N+1}$, όπου $i = 1,2,..,N$, δηλαδή $x_1 = 92, x_2 = 94, .., x_9 = 108$

Παράδειγμα μεθόδου ίσων διαστημάτων (2)

- Συνάρτηση $f(x) = (x - 100)^2$ στο αρχικό διάστημα $[a, b] = [90{,}110]$, με επιθυμητή ακρίβεια $\varepsilon = 20\%$
  - ➢ Περιορίζω βηματικά το νέο διάστημα αναζήτησης

Βήμα	0		1		2		3		4		5		6
x	90		92		94		96		98		100		102
$f(x)$	100	>	64	>	36	>	16	>	4	>	0	<	4

Άλλαξε η φορά…σταματάω

- ➢ Συμπέρασμα: το τοπικό ελάχιστο της συνάρτησης βρίσκεται στο διάστημα $[98, 102]$, με ακρίβεια 20%

Χρειάζομαι γενικά $N + 2 = 11$ υπολογισμούς της τιμής της συνάρτησης για ακρίβεια 20% (άσχετα αν έτυχε στο παραπάνω παράδειγμα να χρειάστηκα μόνο 7)

ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑ ΜΕΘΟΔΟΥ: Γενικά απαιτεί μεγάλο αριθμό υπολογισμών…

Μέθοδος ακολουθιακά ίσων διαστημάτων (1)

- ΙΔΕΑ (για να αντιμετωπίσω το μειονέκτημα της μεθόδου ίσων διαστημάτων): χρειάζομαι μόνο 2 ενδιάμεσα σημεία (και όχι N) για να απαλοίψω κάποιο υπο-διάστημα (διαφάνεια 7)
- …άρα διαιρώ το αρχικό διάστημα $[a, b]$ μήκους $L = b - a$, σε 3 ίσα υπο-διαστήματα μήκους $\frac{b-a}{3}$
- …επομένως τα 2 ενδιάμεσα σημεία είναι $x_1 = a + \frac{(b-a)}{3}$, και $x_2 = a + \frac{2(b-a)}{3}$

Μέθοδος ακολουθιακά ίσων διαστημάτων (2)

- Ακολουθώντας τη γενική διαδικασία απαλοιφής (διαφάνεια 7), περιορίζω επαναληπτικά το νέο διάστημα αναζήτησης, απαλοίφοντας (γενικά) το 1/3 του αρχικού διαστήματος:
  - Αν $f(x_1) < f(x_2)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[a, x_2]$, μήκους $x_2 - a = a + \frac{2(b-a)}{3} - a = \frac{2(b-a)}{3}$
  - Αν $f(x_1) > f(x_2)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[x_1, b]$, μήκους $b - x_1 = b - a - \frac{(b-a)}{3} = \frac{2(b-a)}{3}$
  - Αν $f(x_1) = f(x_2)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[x_1, x_2]$, μήκους $x_2 - x_1 = a + \frac{2(b-a)}{3} - a - \frac{(b-a)}{3} = \frac{(b-a)}{3}$ (ειδική περίπτωση, απαλοίφω τα 2/3 του αρχικού διαστήματος)

Μέθοδος ακολουθιακά ίσων διαστημάτων (3)

- Στην *επόμενη επανάληψη*, ακολουθώ την ίδια λογική, διαιρώντας τώρα το νέο διάστημα αναζήτησης (στο οποίο κατέληξα στη προηγούμενη επανάληψη) μήκους (γενικά) $\frac{2(b-a)}{3}$, σε 3 ίσα υπο-διαστήματα μήκους (γενικά) $\frac{1}{3}\frac{2(b-a)}{3}$
- …αφού απαλοίψω (γενικά) το 1/3 του διαστήματος, καταλήγω σε νέο διάστημα αναζήτησης μήκους (γενικά) $\frac{2}{3}\frac{2(b-a)}{3} = \left(\frac{2}{3}\right)^2 (b-a)$
- …κ.ο.κ.

Μέθοδος ακολουθιακά ίσων διαστημάτων (4)

- Η επαναληπτική διαδικασία εξελίσσεται (γενικά) ως εξής ($k = 0$ υποδεικνύει τα δεδομένα):

Επανάληψη	Μήκος κάθε υπο-διαστήματος	Μήκος διαστήματος αναζήτησης
0		$b-a$
1	$\frac{1}{3}(b-a)$	$\frac{2}{3}(b-a)$
2	$\frac{1}{3}\frac{2}{3}(b-a)$	$\left(\frac{2}{3}\right)^2(b-a)$
3	$\frac{1}{3}\left(\frac{2}{3}\right)^2(b-a)$	$\left(\frac{2}{3}\right)^3(b-a)$
…		
k	$\frac{1}{3}\left(\frac{2}{3}\right)^{(k-1)}(b-a)$	$\left(\frac{2}{3}\right)^k(b-a)$

Μέθοδος ακολουθιακά ίσων διαστημάτων (5)

• Με ποια ακρίβεια έχει προσεγγιστεί το τοπικό ελάχιστο μετά από k επαναλήψεις ?

•…σύμφωνα με τον ορισμό της διαφάνειας 11, και τον πίνακα της προηγούμενης διαφάνειας…

•…προκύπτει σχετική ακρίβεια $\varepsilon = \frac{\left(\frac{2}{3}\right)^k (b-a)}{(b-a)} = \left(\frac{2}{3}\right)^k$

• Με άλλα λόγια, αν σε ένα πρόβλημα επιθυμώ προσέγγιση της βέλτιστης λύσης με μια ακρίβεια (ίση ή μικρότερη από) ε^*

•…θα πρέπει $\left(\frac{2}{3}\right)^k \leq \varepsilon^* \rightarrow k * \ln(\frac{2}{3}) \geq \ln(\varepsilon^*)$

•…δηλαδή να κάνω πλήθος επαναλήψεων k (ίσο ή μεγαλύτερο από) $\frac{\ln(\varepsilon^*)}{\ln(\frac{2}{3})}$

Όσο καλύτερη ακρίβεια επιθυμώ (ε^*), τόσο περισσότερες επαναλήψεις πρέπει να κάνω (k)…άρα τόσο περισσότερους υπολογισμούς της τιμής της συνάρτησης πρέπει να κάνω ($2k$, 2 ενδιάμεσα σημεία σε κάθε επανάληψη)

Παράδειγμα μεθόδου ακολουθιακά ίσων διαστημάτων

• Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο αρχικό διάστημα $[a, b] = [89,107]$, με επιθυμητή ακρίβεια $\varepsilon^* = 20\%$

➢ Βάσει της επιθυμητής ακρίβειας, καθορίζω το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων ως $k \geq \frac{\ln(\varepsilon^*)}{\ln\left(\frac{2}{3}\right)} = 3.974 \rightarrow k = 4$

Επανάληψη	1	2	3	4
Μήκος υ-δ	6	4	2.667	1.778
$x_{1,k}$	95	99	97.667	99.445
$x_{2,k}$	101	103	100.334	101.223
$f(x_{1,k})$	25	1	5.443	0.308
$f(x_{2,k})$	1	9	0.112	1.496
$[a_k, b_k]$	[95,107]	[95,103]	[97.667,103]	[97.667,101.223]

Σταματάω μετά το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων…αλλά ας κάνω επαλήθευση ακρίβειας $\varepsilon = \frac{101.223-97.667}{107-89} = \frac{3.556}{18} = 0.198$, όντως $\varepsilon \leq \varepsilon^*$

Παράδειγμα μεθόδου ακολουθιακά ίσων διαστημάτων

• Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο αρχικό διάστημα $[a, b] = [89{,}107]$, με επιθυμητή ακρίβεια $\varepsilon^* = 20\%$

➢ Βάσει της επιθυμητής ακρίβειας, καθορίζω το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων ως $k \geq \frac{\ln(\varepsilon^*)}{\ln\left(\frac{2}{3}\right)} = 3.974 \to k = 4$

Επανάληψη	1	2	3	4
Μήκος υ-δ	6	4	2.667	1.778
$x_{1,k}$	95	99	97.667	99.445
$x_{2,k}$	101	103	100.334	101.223
$f(x_{1,k})$	25	1	5.443	0.308
$f(x_{2,k})$	1	9	0.112	1.496
$[a_k, b_k]$	[95,107]	[95,103]	[97.667,103]	[97.667,101.223]

Χρειάζομαι $2k = 8$ υπολογισμούς της τιμής της συνάρτησης για ακρίβεια 20%
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ σε σχέση με μέθοδο ίσων διαστημάτων (διαφάνεια 13)

Μέθοδος διχοτόμου (1)

- Διαιρώ το αρχικό διάστημα $[a,b]$ μήκους $L=b-a$, σε 3 υπο-διαστήματα…
- …με τα 2 ενδιάμεσα σημεία να βρίσκονται “πολύ κοντά” στο μέσο του αρχικού διαστήματος…
- …συγκεκριμένα $x_1=\frac{(a+b)}{2}-\frac{\delta}{2}$, και $x_2=\frac{(a+b)}{2}+\frac{\delta}{2}$, όπου δ “πολύ μικρός” θετικός αριθμός
- …(προσεγγιστικά) διαιρώ το αρχικό διάστημα σε 2 ίσα υπο-διαστήματα

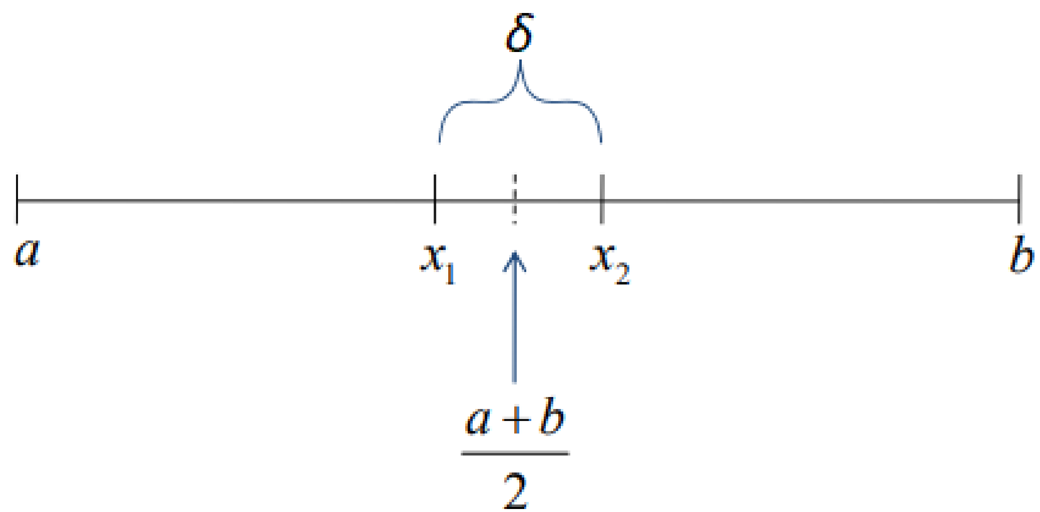

Μέθοδος διχοτόμου (2)

- Ακολουθώντας τη γενική διαδικασία απαλοιφής (διαφάνεια 7), περιορίζω επαναληπτικά το νέο διάστημα αναζήτησης, απαλοίφοντας (γενικά) το ~1/2 του αρχικού διαστήματος:
  - Αν $f(x_1) < f(x_2)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[a, x_2]$, μήκους $x_2 - a = \frac{(a+b)}{2} + \frac{\delta}{2} - a = \frac{(b-a)}{2} + \frac{\delta}{2} \cong \frac{(b-a)}{2}$
  - Αν $f(x_1) > f(x_2)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[x_1, b]$, μήκους $b - x_1 = b - \frac{(a+b)}{2} + \frac{\delta}{2} \cong \frac{(b-a)}{2}$
  - Αν $f(x_1) = f(x_2)$, νέο διάστημα αναζήτησης το $[x_1, x_2]$, μήκους $x_2 - x_1 = x_2 = \frac{(a+b)}{2} + \frac{\delta}{2} - \frac{(a+b)}{2} + \frac{\delta}{2} = \delta \cong 0$ (ειδική περίπτωση, έχω (σχεδόν) βρει το τοπικό ελάχιστο)

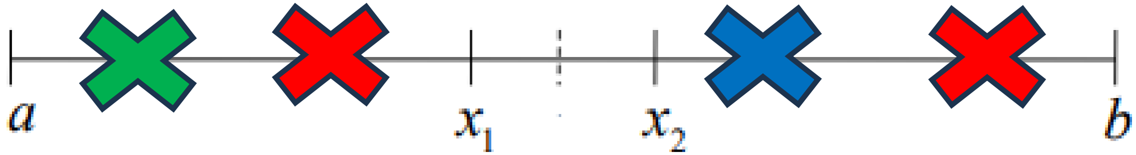

Μέθοδος διχοτόμου (3)

• Στην *επόμενη επανάληψη*, ακολουθώ την ίδια λογική, διαιρώντας τώρα το νέο διάστημα αναζήτησης (στο οποίο κατέληξα στη προηγούμενη επανάληψη) μήκους (γενικά) $\sim\frac{(b-a)}{2}$, σε 2 (προσεγγιστικά) ίσα υπο-διαστήματα μήκους (γενικά) $\sim\frac{1}{2}\frac{(b-a)}{2}=\left(\frac{1}{2}\right)^2(b-a)$

•…αφού απαλοίψω (γενικά) το ~1/2 του διαστήματος, καταλήγω σε νέο διάστημα αναζήτησης μήκους (γενικά) $\sim\frac{1}{2}\frac{(b-a)}{2}=\left(\frac{1}{2}\right)^2(b-a)$

•…κ.ο.κ.

ΙΔΕΑ ΜΕΘΟΔΟΥ: Το διάστημα που απαλοίφεται μετά από κάθε επανάληψη είναι μεγαλύτερο (~1/2 αντί για 1/3), και έτσι το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων και υπολογισμών θα είναι μικρότερο, σε σχέση με τη μέθοδο ακολουθιακά ίσων διαστημάτων

Μέθοδος διχοτόμου (4)

- Η επαναληπτική διαδικασία εξελίσσεται (γενικά) ως εξής ($k = 0$ υποδεικνύει τα δεδομένα):

Επανάληψη	Μήκος κάθε υπο-διαστήματος	Μήκος διαστήματος αναζήτησης
0		$b - a$
1	$\sim \frac{1}{2}(b-a)$	$\sim \frac{1}{2}(b-a)$
2	$\sim \left(\frac{1}{2}\right)^2 (b-a)$	$\sim \left(\frac{1}{2}\right)^2 (b-a)$
3	$\sim \left(\frac{1}{2}\right)^3 (b-a)$	$\sim \left(\frac{1}{2}\right)^3 (b-a)$
…		
k	$\sim \left(\frac{1}{2}\right)^k (b-a)$	$\sim \left(\frac{1}{2}\right)^k (b-a)$

Μέθοδος διχοτόμου (5)

- Με ποια ακρίβεια έχει προσεγγιστεί το τοπικό ελάχιστο μετά από k επαναλήψεις ?
- …σύμφωνα με τον ορισμό της διαφάνειας 11, και τον πίνακα της προηγούμενης διαφάνειας…
- …προκύπτει σχετική ακρίβεια $\varepsilon \cong \frac{\left(\frac{1}{2}\right)^k (b-a)}{(b-a)} = \left(\frac{1}{2}\right)^k$
- Με άλλα λόγια, αν σε ένα πρόβλημα επιθυμώ προσέγγιση της βέλτιστης λύσης με μια ακρίβεια (ίση ή μικρότερη από) ε^*
- …θα πρέπει $\left(\frac{1}{2}\right)^k \leq \varepsilon^* \rightarrow k * \ln(\frac{1}{2}) \geq \ln(\varepsilon^*)$
- …δηλαδή να κάνω πλήθος επαναλήψεων k (ίσο ή μεγαλύτερο από) $\frac{\ln(\varepsilon^*)}{\ln(\frac{1}{2})}$

Όσο καλύτερη ακρίβεια επιθυμώ (ε^*), τόσο περισσότερες επαναλήψεις πρέπει να κάνω (k)… άρα τόσο περισσότερους υπολογισμούς της τιμής της συνάρτησης πρέπει να κάνω ($2k$, 2 ενδιάμεσα σημεία σε κάθε επανάληψη)

Παράδειγμα μεθόδου διχοτόμου

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο διάστημα $[a, b] = [89,107]$, με επιθυμητή ακρίβεια $\varepsilon^* = 20\%$, και $\delta = 0.2$
  - Βάσει της επιθυμητής ακρίβειας, καθορίζω το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων ως $k \geq \frac{\ln(\varepsilon^*)}{\ln\left(\frac{1}{2}\right)} = 2.322 \rightarrow k = 3$

Επανάληψη	1	2	3
Μήκος υ-δ	~9	~4.5	~2.25
$x_{1,k}$	$\frac{a+b}{2} - \frac{\delta}{2} = 97.9$	$\frac{a_1+b_1}{2} - \frac{\delta}{2} = 102.35$	$\frac{a_2+b_2}{2} - \frac{\delta}{2} = 100.125$
$x_{2,k}$	$\frac{a+b}{2} - \frac{\delta}{2} = 98.1$	$\frac{a_1+b_1}{2} + \frac{\delta}{2} = 102.55$	$\frac{a_2+b_2}{2} + \frac{\delta}{2} = 100.325$
$f(x_{1,k})$	4.41	5.523	0.016
$f(x_{2,k})$	3.61	6.503	0.106
$[a_k, b_k]$	[97.9,107]	[97.9,102.55]	[97.9,100.325]

Παράδειγμα μεθόδου διχοτόμου

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο διάστημα $[a, b] = [89,107]$, με επιθυμητή ακρίβεια $\varepsilon^* = 20\%$, και $\delta = 0.2$
  - ➢ Βάσει της επιθυμητής ακρίβειας, καθορίζω το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων ως $k \geq \frac{\ln(\varepsilon^*)}{\ln\left(\frac{1}{2}\right)} = 2.322 \rightarrow k = 3$

Επανάληψη	3
Μήκος υ-δ	~2.25
$x_{1,k}$	$\frac{a_2 + b_2}{2} - \frac{\delta}{2} = 100.125$
$x_{2,k}$	$\frac{a_2 + b_2}{2} + \frac{\delta}{2} = 100.325$
$f(x_{1,k})$	0.016
$f(x_{2,k})$	0.106
$[a_k, b_k]$	[97.9,100.325]

Σταματάω μετά το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων…αλλά ας κάνω επαλήθευση ακρίβειας $\varepsilon = \frac{100.325-97.9}{107-89} = \frac{2.425}{18} = 0.135$, όντως $\varepsilon \leq \varepsilon^*$

Χρειάζομαι $2k = 6$ υπολογισμούς της τιμής της συνάρτησης για ακρίβεια 20%

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ σε σχέση με μέθοδο ακολουθιακά ίσων διαστημάτων (διαφάνεια 20)

Μέθοδος Fibonacci (1)

• Οι μέθοδοι ακολουθιακά ίσων διαστημάτων και διχοτόμου απαιτούν σε κάθε επανάληψη τον ορισμό 2 νέων ενδιάμεσων σημείων (και τον αντίστοιχο υπολογισμό της τιμής της συνάρτησης)…

•…ΙΔΕΑ: αν τα υπο-διαστήματα στα οποία χωρίσω το διάστημα αναζήτησης είναι αλληλο-καλυπτόμενα, σε κάθε επανάληψη θα απαιτείται ο ορισμός 1 μόνο νέου ενδιάμεσου σημείου…

Μέθοδος Fibonacci (2)

- Έστω πως το αρχικό διάστημα είναι $[a, b] = [0,1]$ (χωρίς απώλεια γενικότητας καθώς μπορώ να μετασχηματίσω $y = \frac{x-a}{b-a}$ και να αναζητήσω το τοπικό ελάχιστο ως προς y)…
- …θεωρώ 2 ενδιάμεσα σημεία x_1 και x_1' με $x_1 < x_1'$, τέτοια ώστε τα 2 αλληλο-καλυπτόμενα υπο-διαστήματα $[0, x_1']$ και $[x_1, 1]$ να έχουν το ίδιο μήκος L_1…

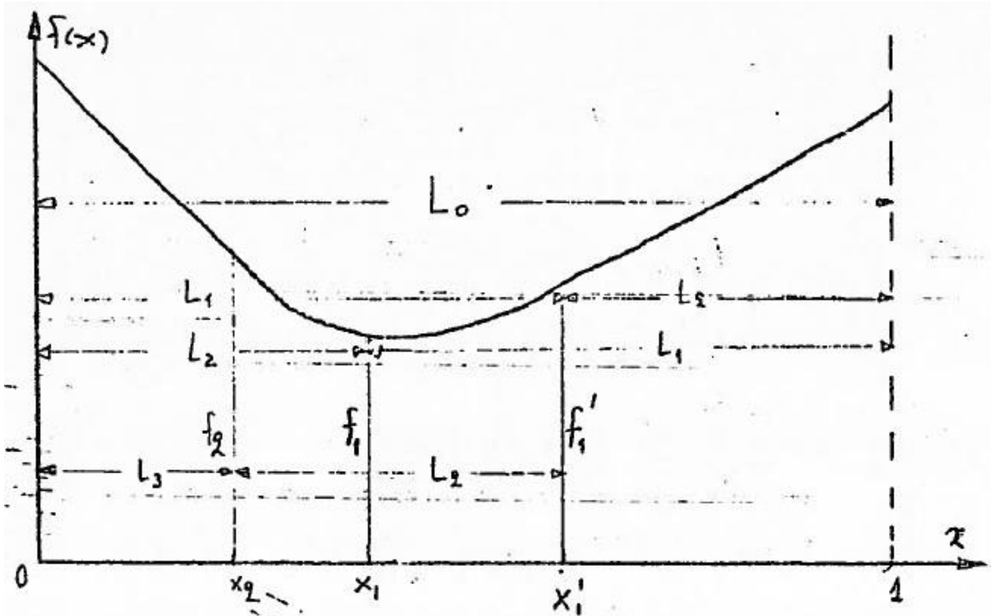

Μέθοδος Fibonacci (3)

• Ακολουθώντας τη γενική διαδικασία απαλοιφής (διαφάνεια 7), “απαλοίφω” το ένα από τα 2 υπο-διαστήματα…
•…έστω $f(x_1) < f(x_1')$ (όπως στο σχήμα)…τότε το νέο διάστημα αναζήτησης είναι το $[0, x_1']$…
•…στην επόμενη επανάληψη χρειάζομαι 2 ενδιάμεσα σημεία στο $[0, x_1']$…έχω ήδη όμως ένα (το x_1) από την προηγούμενη επανάληψη!

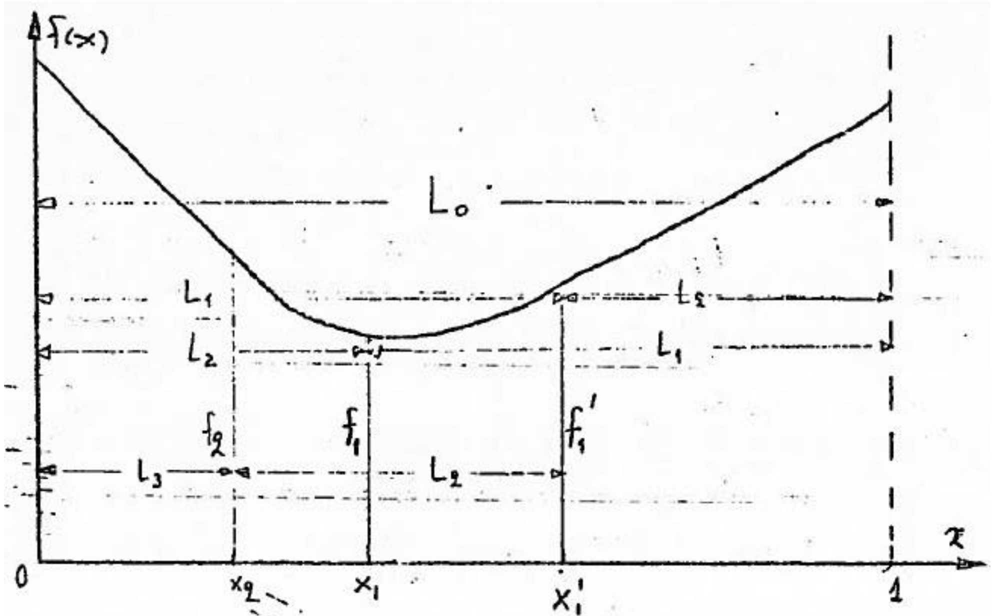

Μέθοδος Fibonacci (4)

- …επιλέγω το δεύτερο σημείο x_2, έτσι ώστε τα 2 αλληλο-καλυπτόμενα υπο-διαστήματα $[0, x_1]$ και $[x_2, x_1']$ να έχουν το ίδιο μήκος L_2
- …"απαλοίφω" το ένα από τα 2 υπο-διαστήματα…
- …έστω $f(x_2) > f(x_1)$ (όπως στο σχήμα)…τότε το νέο διάστημα αναζήτησης είναι το $[x_2, x_1']$…

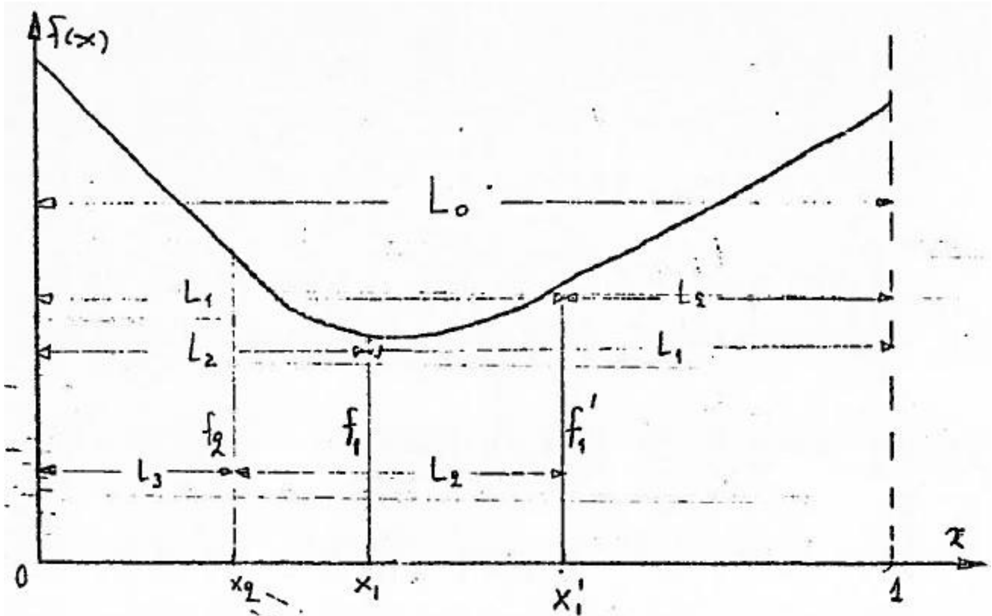

Μέθοδος Fibonacci (5)

•…αν το διάστημα $[0, x_2]$ έχει μήκος L_3…
•…παρατηρούμε πως ισχύει $L_0 = L_1 + L_2$ και $L_1 = L_2 + L_3$…
•…επομένως αν ακολουθήσω επαναληπτικά την ίδια διαδικασία θα ισχύει η αναδρομική σχέση $L_j = L_{j+1} + L_{j+2}$, με $j = 0,1,2.., N-1$, όπου $N-1$ υποθέτω πως είναι το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων…

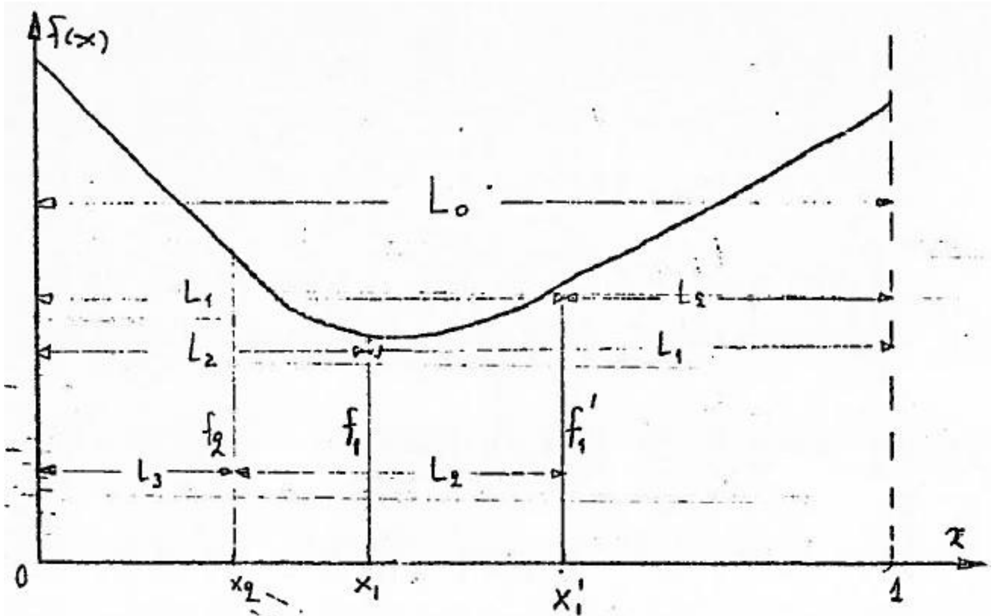

Μέθοδος Fibonacci (6)

- Αν θεωρήσω το L_N ως μια σταθερή (και ελπίζω πολύ μικρή!) παράμετρο, και $L_{N-1} = L_N$, τότε η προηγούμενη αναδρομική σχέση γράφεται αναλυτικά:
  - $L_N = 1 * L_N = F_0 * L_N$
  - $L_{N-1} = 1 * L_N = F_1 * L_N$
  - $L_{N-2} = L_{N-1} + L_N = (F_0 + F_1) * L_N = F_2 * L_N$
  - …
  - $L_{N-I} = L_{N-I+1} + L_{N-I+2} =..= F_I * L_N$
  - …
  - $L_1 = L_2 + L_3 =..= F_{N-1} * L_N$
  - $L_0 (= 1) = L_1 + L_2 =..= F_N * L_N$

N	F_N
0	1
1	1
2	2
3	3
4	5
5	8
6	13
7	21
8	34
9	55
…	…

Οι αριθμοί αυτοί είναι οι αριθμοί Fibonacci, οι οποίοι προκύπτουν από την ακολουθία $F_N = F_{N-1} + F_{N-2}$, με $F_0 = 1,\ F_1 = 1$

Μέθοδος Fibonacci (7)

- Αν θεωρήσω το L_N ως μια σταθερή (και ελπίζω πολύ μικρή!) παράμετρο, και $L_{N-1} = L_N$, τότε η προηγούμενη αναδρομική σχέση γράφεται αναλυτικά:
  - $L_N = 1 * L_N = F_0 * L_N$
  - $L_{N-1} = 1 * L_N = F_1 * L_N$
  - $L_{N-2} = L_{N-1} + L_N = (F_0 + F_1) * L_N = F_2 * L_N$
  - $\dots$
  - $\boxed{L_{N-I} = L_{N-I+1} + L_{N-I+2} =..= F_I * L_N}$
  - $\dots$
  - $L_1 = L_2 + L_3 =..= F_{N-1} * L_N$
  - $\boxed{L_0 (= 1) = L_1 + L_2 =..= F_N * L_N}$

Από αυτή τη σχέση προκύπτει $L_N = \frac{1}{F_N}$ (γενικότερα, αν το αρχικό διάστημα είναι $[a, b]$, προκύπτει $L_N = \frac{L_0}{F_N}$)…

…και επίσης ισχύει η αναδρομική σχέση $L_i = F_{N-i} * L_N$ με $i = 0,1,..,N$

…η οποία σε συνδυασμό με την προηγούμενη (πράσινη) σχέση, δίνει $L_i = \frac{F_{N-i}}{F_N}$ με $i = 0,1,..,N$ (γενικότερα, αν το αρχικό διάστημα είναι $[a, b]$, δίνει $L_i = \frac{F_{N-i}}{F_N} L_0$)

Μέθοδος Fibonacci (8)

- …πηγαίνοντας πίσω στη γραφική απεικόνιση, η τελευταία (μπλε) σχέση σημαίνει πως $L_1 = \frac{F_{N-1}}{F_N}$, $L_2 = \frac{F_{N-2}}{F_N}$ κ.ο.κ.
- …γενικότερα, $L_1 = \frac{F_{N-1}}{F_N} L_0$, $L_2 = \frac{F_{N-2}}{F_N} L_0$ κ.ο.κ.
- …άρα $x_1 = a + \frac{F_{N-2}}{F_N} L_0 = b - \frac{F_{N-1}}{F_N} L_0$
- …και $x_1' = a + \frac{F_{N-1}}{F_N} L_0 = b - \frac{F_{N-2}}{F_N} L_0$

Αποδεικνύεται πως η μέθοδος Fibonacci απαιτεί τους λιγότερους υπολογισμούς της τιμής της συνάρτησης από όλες τις μεθόδους απαλοιφής (γιατί?)

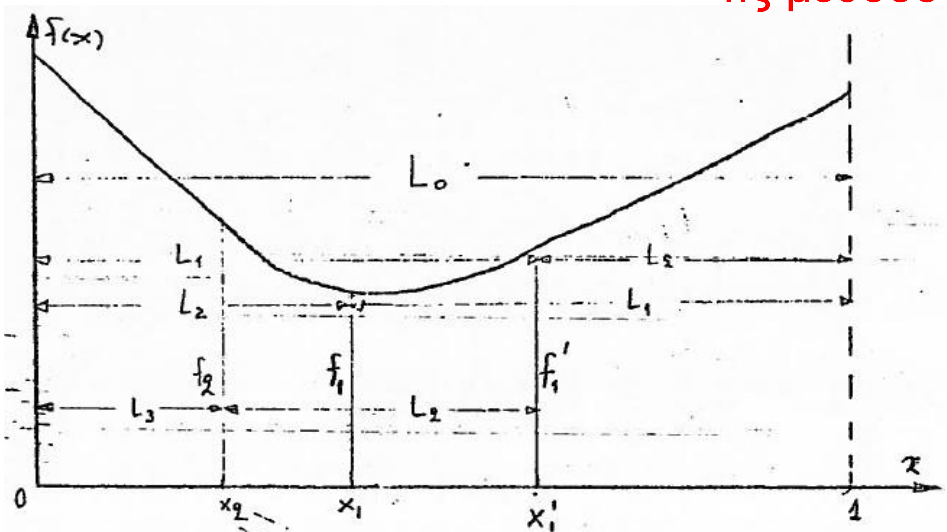

Μέθοδος Fibonacci (9)

• Με ποια ακρίβεια έχει προσεγγιστεί το τοπικό ελάχιστο ?

•…η **απόλυτη** ακρίβεια ορίζεται ως το μήκος του τελικού διαστήματος αναζήτησης…

•…δηλαδή ως ε $= L_N = \frac{L_0}{F_N}$

• Με άλλα λόγια, αν σε ένα πρόβλημα επιθυμώ προσέγγιση της βέλτιστης λύσης με μια ακρίβεια (ίση ή μικρότερη από) ε^*

•…θα πρέπει $\frac{L_0}{F_N} \leq \varepsilon^* \rightarrow F_N \geq \frac{L_0}{\varepsilon^*}$

•…έτσι επιλέγω το μέγιστο αριθμό Fibonacci F_N που θα χρησιμοποιηθεί, και το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων ως $k = N - 1$ (διαφάνεια 32)

Όσο καλύτερη ακρίβεια επιθυμώ, τόσο περισσότερες επαναλήψεις (άρα τόσο περισσότερους υπολογισμούς) θα πρέπει να κάνω

Παράδειγμα μεθόδου Fibonacci (1)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο διάστημα $[a, b] = [89{,}109]$, με επιθυμητή απόλυτη ακρίβεια $\varepsilon^* = 1$

➢ Βάσει της επιθυμητής ακρίβειας, καθορίζω το μέγιστο αριθμό Fibonacci που θα χρησιμοποιηθεί ως $F_N \geq \frac{L_0}{\varepsilon^*} = 20 \rightarrow F_N = 21$, που αντιστοιχεί σε $N = 7$…

➢ …και επομένως το απαιτούμενο πλήθος επαναλήψεων ως $k = N - 1 = 6$

N	F_N
0	1
1	1
2	2
3	3
4	5
5	8
6	13
7	21
8	34
9	55
…	…

Παράδειγμα μεθόδου Fibonacci (2)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο διάστημα $[a, b] = [89,109]$, με επιθυμητή απόλυτη ακρίβεια $\varepsilon^* = 1$

➢ Στην 1η επανάληψη, υπολογίζω τα $x_{1,k}$ και $x_{2,k}$ (διαφάνεια 35), και -αφού $f\left(x_{1,k}\right) > f\left(x_{2,k}\right)$- το νέο διάστημα είναι $\left[x_{1,k}, b\right]$

Επανάληψη	1
$x_{1,k}$	$a_0 + \frac{F_{N-2}}{F_N} L_0 = 89 + \frac{8}{21} 20 = 96.619$
$x_{2,k}$	$b_0 - \frac{F_{N-2}}{F_N} L_0 = 107 - \frac{8}{21} 20 = 101.381$
$f(x_{1,k})$	11.431
$f(x_{2,k})$	1.907
$[a_k, b_k]$	[96.619,109]

Παράδειγμα μεθόδου Fibonacci (3)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x-100)^2$ στο διάστημα $[a,b] = [89{,}109]$, με επιθυμητή απόλυτη ακρίβεια $\varepsilon^* = 1$
  - ➢ Στη 2η επανάληψη, χρησιμοποιώ το ενδιάμεσο σημείο της προηγούμενης επανάληψης που παραμένει ενδιάμεσο στο νέο διάστημα ($x_{2,1}$) αλλά στην "ανάποδη θέση" $x_{1,2}$
  - ➢ …υπολογίζω το δεύτερο σημείο $x_{2,2}$ και επαναλαμβάνω…

Επανάληψη	1	2
$x_{1,k}$	96.619	101.381
$x_{2,k}$	101.381	$b_1 - \frac{F_{N-3}}{F_N} L_0 = 109 - \frac{5}{21} 20 = 104.238$
$f(x_{1,k})$	11.431	1.907
$f(x_{2,k})$	1.907	17.961
$[a_k, b_k]$	[96.619,109]	[96.619,104.238]

Παράδειγμα μεθόδου Fibonacci (4)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο διάστημα $[a, b] = [89,109]$, με επιθυμητή απόλυτη ακρίβεια $\varepsilon^* = 1$
  - Στην 3η επανάληψη, χρησιμοποιώ το ενδιάμεσο σημείο της προηγούμενης επανάληψης που παραμένει ενδιάμεσο στο νέο διάστημα ($x_{1,2}$) αλλά στην “ανάποδη θέση” $x_{2,3}$
  - …υπολογίζω το πρώτο σημείο $x_{1,3}$ και επαναλαμβάνω…

Επανάληψη	2	3
$x_{1,k}$	101.381	$a_2 + \frac{F_{N-4}}{F_N} L_0 = 96.619 + \frac{3}{21} 20 = 99.476$
$x_{2,k}$	104.238	101.381
$f(x_{1,k})$	1.907	0.275
$f(x_{2,k})$	17.961	1.907
$[a_k, b_k]$	[96.619,104.238]	[96.619,101.381]

Παράδειγμα μεθόδου Fibonacci (5)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο διάστημα $[a, b] = [89,109]$, με επιθυμητή απόλυτη ακρίβεια $\varepsilon^* = 1$
- ➢ Στην 4η επανάληψη, χρησιμοποιώ το ενδιάμεσο σημείο της προηγούμενης επανάληψης που παραμένει ενδιάμεσο στο νέο διάστημα ($x_{1,3}$) αλλά στην "ανάποδη θέση" $x_{2,4}$
- ➢ …υπολογίζω το δεύτερο $x_{1,4}$ σημείο και επαναλαμβάνω…

Επανάληψη	3	4
$x_{1,k}$	99.476	$a_3 + \frac{F_{N-5}}{F_N} L_0 = 96.619 + \frac{2}{21} 20 = 98.524$
$x_{2,k}$	101.381	99.476
$f(x_{1,k})$	0.275	2.179
$f(x_{2,k})$	1.907	0.275
$[a_k, b_k]$	[96.619,101.381]	[98.524,101.381]

Παράδειγμα μεθόδου Fibonacci (6)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x-100)^2$ στο διάστημα $[a,b] = [89{,}109]$, με επιθυμητή απόλυτη ακρίβεια $\varepsilon^* = 1$

➢ Στην 5η επανάληψη, χρησιμοποιώ το ενδιάμεσο σημείο της προηγούμενης επανάληψης που παραμένει ενδιάμεσο στο νέο διάστημα ($x_{2,4}$) αλλά στην "ανάποδη θέση" $x_{1,5}$

➢ …υπολογίζω το δεύτερο $x_{2,5}$ σημείο και επαναλαμβάνω…

Επανάληψη	**4**	**5**
$x_{1,k}$	98.524	99.476
$x_{2,k}$	99.476	$b_4 - \frac{F_{N-6}}{F_N} L_0 = 101.381 - \frac{1}{21} 20 = 100.429$
$f(x_{1,k})$	2.179	0.275
$f(x_{2,k})$	0.275	0.184
$[a_k, b_k]$	[98.524,101.381]	[99.476,101.381]

Παράδειγμα μεθόδου Fibonacci (7)

- Τοπικό ελάχιστο συνάρτησης $f(x) = (x - 100)^2$ στο διάστημα $[a, b] = [89{,}109]$, με επιθυμητή απόλυτη ακρίβεια $\varepsilon^* = 1$
  - Στην 6η επανάληψη, χρησιμοποιώ το ενδιάμεσο σημείο της προηγούμενης επανάληψης που παραμένει ενδιάμεσο στο νέο διάστημα ($x_{2,5}$) αλλά στην "ανάποδη θέση" $x_{1,6}$
  - …υπολογίζω το δεύτερο $x_{2,6}$ σημείο…

Επανάληψη	5	6
$x_{1,k}$	99.476	100.429 ???
$x_{2,k}$	100.429	$b_5 - \frac{F_{N-7}}{F_N} L_0 = 101.381 - \frac{1}{21} 20 = 100.429$
$f(x_{1,k})$	0.275	0.184
$f(x_{2,k})$	0.184	0.184
$[a_k, b_k]$	[99.476,101.381]	[100.429,100.429]

Τέλος Ενότητας